

мистецтв. 2013. № 2. С. 62–67. Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdakkkm_2013_2_18.

2. Звіт загальноосвітнього навчального закладу «Скандинавська гімназія» про роботу у 2019–2020 навчальному році [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<http://scandy.kiev.ua/files/zvit--povniy-2017-2018-ii.pdf>.

3. Інноваційний розвиток різноманітності навчального середовища учнів : збірник статей / [упорядник Г. О. Сиротенко]. Полтава : ПОППО, 2011. 80 с.

4. Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої освіти» / Документ ухвалений рішенням колегії Міністерства освіти і науки України від 27.10.2016. [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/-reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

5. Програма розвитку КЗ «Виноградненська гімназія зі структурним підрозділом початкової школи» на 2018–2023 н. р. [Електронний ресурс]. Режим доступу:
http://www.vynogradne-school.edukit.dn.ua/oficialjnaya_informaciya/programa_rozvitku_vinogradnensjkoj_zosh_i-iiist/.

6. «Проект стандарту базової середньої освіти НУШ». [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/konferenciyi/serpneva-konferenciya-2019/sekciya-proekt-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti-nush>.

7. Реформа освіти та науки. [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/reforma-osviti>.

Горошкіна Олена,
*доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник
відділу навчання української мови та літератури
Інституту педагогіки НАПН України,
e-mail: olenagoroshkina@gmail.com*

ЛІНГВОКУЛЬТОРЕМИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЛІЦЕЇ

Ключові слова: лінгвокультореми, вишиванка, українська мова, ліцей.

Стратегічним завданням сучасної української освіти є виховання свідомих українців. Особливу місію мають уроки української мови, адже оволодіння українською мовою сприяє залученню учнів до невичерпних надбань культури українського народу, формуванню в них національної свідомості. «Здобуті в процесі навчання української мови знання, набуті вміння й навички мають бути опорою, яка дасть учням змогу реалізувати себе в житті, стати носіями

національної культури, ініціаторами відновлення, збереження найкращих культурних традицій свого народу», – зазначено в концепції навчання української мови учнів ліцею [1, с.9].

Значний виховний потенціал вбачаємо в системному застосуванні на уроках української мови лінгвокульторем – слів, що несуть культурологічну інформацію, культурні цінності у формах національної культури і національної мови. До них належать такі лексеми, як *вишиванка, рушник, писанка, оберіг, козак, козацтво* тощо.

Для засвоєння лінгвокульторем, усвідомлення їх семантики, національно-культурної контації, особливо відзначаємо перспективність учнівського проекту «Музей слова», під час якого старшокласники, працюючи з різними словниками, з'ясовують лексичне значення слова, його етимологію, добирають спільнокореневі слова, синоніми, антоніми, фразеологізми з цією лексемою. Крім цього, аналізують особливості використання слова в українському фольклорі, зокрема в приказках і прислів'ях, у загадках, скоромовках, переказах, легендах, прикметах, звичаях, народних іграх, у народних піснях, народних казках. Розширенню й поглибленню цілісних знань учнів сприяє інформація про використання слова в назвах літературних творів, газет, журналів, картин художніх фільмів, а також у текстах художньої літератури. Подаємо орієнтовну схему аналізу слова «вишиванка»:

- слово... та його лексичне значення (робота з тлумачним словником);
- історія слова (робота з етимологічним словником);
- слово ... й «слова-родичі» (робота з морфемним словником);
- слово та його синоніми (робота зі словником синонімів);
- слово та його антоніми (слово зі словником антонімів);
- слово у фразеологізмах, наприклад: *не в тій вишиванці нитку смикнув* (робота з фразеологічним словником);
- слова-епітети (робота зі словником епітетів);
- слово в українському фольклорі, у приказках і прислів'ях, у загадках, у скоромовках, і переказах і легендах, прикметах, звичаях, народних іграх, у народних піснях, народних казках (робота з фольклорними текстами);
- відповідність слову в приказках і прислів'ях народу світу;
- слово в текстах художньої літератури (робота з художніми текстом);
- слово в назвах газет, журналів, рекламі (робота з публіцистичними текстами та медіатекстами);
- слово в ілюстраціях і малюнках (намалюй слово, створи хмару тегів, придумай серію малюнків, які відображали б життя слова, проілюструй малюнком художній текст, пов'язаний із цим словом).

Продовженням такої роботи є спільний перегляд репродукцій картин українських художників, на яких зображені вишиванки, висловлення вражень від

орнаменту, добору кольорів; перегляд і обговорення документального фільму «Спадок нації» тощо.

Робота з лінгвокульторемами сприяє підвищенню інтересу учнів до навчання української мови, вихованню в них національної свідомості, поваги до традицій українського народу й бажання їх наслідувати.

Література

1. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М. Концепція навчання української мови учнів ліцею. Київ : Педагогічна думка. 2019. 56 с.

Гриців Тетяна,

*аспірант Інституту проблем виховання НАПН України,
учитель української мови та літератури, християнської етики
Росохацької загальноосвітньої школи I–III ступенів
Чортківського району Тернопільської області
e-mail: g.tanya76meta.ua@meta.ua*

ЕТНОКУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ВИХОВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО БАТЬКІВЩИНИ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Ключові слова: ціннісне ставлення до Батьківщини, культурологічний підхід, проєктна технологія, національна самосвідомість, національно-культурна ідентичність.

Ціннісне ставлення до Батьківщини базується на культурно-історичному досвіді рідного народу, його традиціях, звичаях і обрядах, багатовіковій виховній традиції, духовності, що відповідає потребам часу, викликам суспільства тощо. Виховання ціннісного ставлення до Батьківщини в молодших школярів засобами народної педагогіки є основою національного виховання, де народна педагогіка виконує етноформуючу, консолідуючу, культуротворчу, узагальнюючу, трансформуючу, виховуючу функції. Виховання ціннісного ставлення до Батьківщини здійснюється на основі наукових підходів: культурологічного, особистісно-орієнтованого, системного, компетентнісного, діяльнісного.

Культурологічний підхід допомагає збагнути й сформулювати специфічні найбільш актуальні на даному етапі розвитку українського суспільства завдання виховання ціннісного ставлення до Батьківщини, на перетині філософії, освіти, культури, педагогіки та історії, формування в цій площині в молодого покоління відданості Батьківщині, почуття патріотизму та усвідомлення себе її активним